

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

เรื่อง ประวัติและตำนานการเปิดกรุ

The Office Of Academic Resource Information And Technology

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

รายละเอียด

พระเครื่องสกุลพระกำแพงทุ่งเศรษฐีมีตำนานชัดเจนกรูและปีที่สร้าง ได้พบจารึกบนแผ่นลานเงินในกรุณะ รือพระเจดีย์องค์ใหญ่ของวัดพระบรมธาตุ เมืองนครชุมเหตุการณ์ที่ค้นพบพระเครื่องเป็นจำนวนมากนี้ มีบันทึก ประวัติไว้ว่า

เมื่อปีระกา จุลศักราช 1211 (ตรงกับ พ.ศ. 2392) สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) วัดระฆังฯ ได้ขึ้นมาเยี่ยมญาติที่ เมืองกำแพงเพชร ได้อ่านศิลาจารึกอักษรไทยโบราณมีอยู่ที่วัดเสด็จฝั่งเมืองกำแพงเพชร ได้ความว่ามีพระเจดีย์ โบราณบรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า อยู่ริมลำน้ำปิงฝั่งตะวันตก 3 องค์ชำรุดทั้งหมด พระยากำแพง (น้อย) เป็นเจ้าเมืองในขณะนั้น ได้ทำการค้นหาจนพบพระเจดีย์ทั้ง 3 องค์ ตามที่ปรากฏในศิลาจารึก พระเจดีย์องค์กลาง ใหญ่สุด ซึ่งบรรจุพระบรมธาตุ ขณะรื้อพระเจดีย์ทั้ง 3 องค์นั้น ได้พบกรุพระพิมพ์สกุลทุ่งเศรษฐีแบบต่าง ๆ จำนวนมาก ภายในกรุพบแผ่นลานเงินจารึกภาษาขอม กล่าวถึงตำนานการสร้างพระพิมพ์และวิธีการสักการบูชา พร้อมลำดับอุปเทห์ไว้ พระพิมพ์ที่ได้จากกรุนี้คือ พระกำแพงพลูจีบ พระกำแพงเม็ดขนุน พระกำแพงขุ่มกอ พระกำแพงเปิดโลก (เม็ดทองกลาง) พระเกสรว่านหน้าเงินหน้าทอง พระเม็ดน้อยหน้า พระนางกำแพง ฯลฯ

ตำนานจารึกบนแผ่นลานเงินได้คัดจากสำเนาเดิม ดังนี้ ณ ตำบลเมืองพิษณุโลก เมืองกำแพงเพชร เมืองพิชัย เมืองพิจิตร เมืองสุพรรณ ว่ามีฤาษี 11 ตน ฤาษีเป็นใหญ่ 3 ตน ฤาษีพิราลัยตนหนึ่ง ฤาษีตาไฟตนหนึ่ง ฤาษีตาวิวดน หนึ่ง เป็นประธานแก่ฤาษีทั้งหลาย จึงปรึกษากันว่าเราทั้งนี้จะเอาอันใดให้แก่พระยาศรีธรรมมาโศกราช ฤาษีทั้ง 3 จึงปรึกษาแก่ฤาษีทั้งปวงว่าเราจะทำด้วยฤทธิ์ ทำเครื่องประดิษฐานเงินทองไว้จะนี้ฉลองพระองค์จึงทำเป็นเมฆ พัตร อุทุมพรเป็นมฤตยูพิศม์ อายุวัฒนะ พระฤาษีประดิษฐานไว้ในถ้ำเหวใหญ่หน่อย เป็นอาณูภาพแก่มนุษย์ทั้ง หลาย สมณชีพราหมณาจารย์ไปถ้วน 5,000 พรรษา พระฤาษีตนหนึ่งจึงว่าแก่ฤาษีทั้งปวงว่า ท่านจงไปเออว่านทั้ง หลายอันมีฤทธิ์เอามาให้ได้ 1,000 เก็บเอาเกสรดอกไม้อันวิเศษที่มีกฤษณาเป็นอาทิให้ได้สัก 1,000 ครั้นเสร็จแล้ว ฤาษีจึงปาวร้องเทวดาทั้งปวงให้มาช่วยบดยาทำเป็นพระพิมพ์ไว้สถานหนึ่ง ทำเป็นเมฆพัตรสถานหนึ่ง ฤาษีทั้ง 3 ตนนั้นจึงบังคับฤาษีทั้งปวงให้เออว่านทำเป็นผงปั้นเป็นก้อน ถ้าผู้ใดได้ถวายพระพรแล้ว จึงเอาไว้ใช้ตามอาณูภาพ เถิด ให้ระลึกถึงพระฤาษีที่ทำไว้วันนั้นเถิด

จดหมายเหตุ

ในพระราชนิพนธ์เรื่องเสด็จพระพาสเมืองกำแพงเพชรของพระพุทธเจ้าหลวง รัชกาลที่ 5 ในปี 2449 ได้คัด มา โดยย่อว่านายชิดมหาดเล็กกวระเดช เดิมรับราชการในกระทรวงมหาดไทย ลาป่วยได้ขึ้นมารักษาตัวที่บ้านภรรยา เมืองกำแพงเพชรในปีนั้น ได้ทูลเกล้าถวายตำนานพระกำแพงทุ่งเศรษฐีเป็นจารึกบนแผ่นลานทองแต่รัชกาลที่ 5 นายชิดกล่าวว่าแผ่นลานทองไม่พบในกรุวัดพระบรมธาตุ ชุดได้เฉพาะในบริเวณทุ่งเศรษฐีเท่านั้นการพบกรุพระ ครั้งแรกที่วัดพระบรมธาตุนครชุมในปี พ.ศ. 2392 แล้ว พระเจดีย์ทั้ง 3 องค์ ได้ถูกซ่อมขึ้นรวมเป็นองค์เดียวกัน

โดยชาวพม่าชื่อ พญาตะกำ แต่ไม่แล้วเสร็จเสร็จฐิปป่าไม้ชาวพม่าชื่อ พระโป๊ะ ได้บูรณะต่อมาจนเสร็จบริบูรณ์ แล้วสั่งยอดฉัตรจากประเทศพม่ามาประดับยอดพระบรมธาตุ ในปัจจุบันพระบรมธาตุเจดีย์องค์นี้มีรูปแบบศิลปะพม่านายชิตมหาดเล็กได้บันทึกไว้ว่า หลังจากพบพระพิมพ์ครั้งแรกที่เจดีย์วัดพระบรมธาตุแล้ว ต่อมาชาวบ้านได้ทำการขุดค้นเจดีย์น้อยใหญ่ในบริเวณลานทุ่งเศรษฐีได้พระพิมพ์แบบต่างๆ จำนวนมาก พระพิมพ์เมืองกำแพงเพชรนี้ก่อนชาวบ้านนิยมนับถือกันมาช้านานแล้วว่ามีอานุภาพมากผู้ใดมีไว้จะทำการสิ่งใดก็มีความสำเร็จผลตามความปรารถนาทุกประการ รูปแบบพระพิมพ์เหล่านี้มีผู้ได้พบแล้วมีอยู่ 3 แบบคือ พระยืนอย่าง 1 พระลีลาอย่าง 1 พระนั่งอย่าง 1 พระเกสรว่าน อย่าง 1 พระพิมพ์เหล่านี้เหมือนกับที่ชาวบ้านได้พบครั้งแรกในเจดีย์พระบรมธาตุทุกอย่างนายชิตได้ทูลเกล้าถวายพระพิมพ์สกุลทุ่งเศรษฐีหลายแบบพร้อมด้วยแม่พิมพ์พระและสำเนาตำนานจารึกแผ่นดินเงินของพระพิมพ์สกุลทุ่งเศรษฐีแต่สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วย(พระพิมพ์กรุนี้รัชกาลที่ 5 ได้นำออกแจกจ่ายแก่พระบรมวงศ์ศานุวงศ์ข้าราชการมหาดเล็กที่ติดตามเสด็จในครั้งนั้นโดยทั่วกัน) พระเครื่องหรือพระพิมพ์สกุลทุ่งเศรษฐี มีศิลปะสมัยสุโขทัยที่งดงามมากอาณาจักรสุโขทัยรับคติพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์พระพุทธรูปและพระพิมพ์ได้รับแบบจากศิลปะลังกาด้วย โดยเฉพาะพระพิมพ์กอดอกแบบจากพระพุทธรูปศิลปะลังกาในสมัยอนุราชปุระความสำคัญของพระเจดีย์พระบรมธาตุเมืองนครชุมนี้ เป็นพระสถูปเจดีย์สำคัญและเป็นประธานของกลุ่มพระเจดีย์ในเมืองนครชุมรวมถึงในบริเวณลานทุ่งเศรษฐีด้วย เพราะได้บอกเรื่องราวของพระมหากษัตริย์ราชชาติไท กษัตริย์องค์ที่ 5 ของกรุงสุโขทัย ทรงสถาปนาศิวลึงค์และพระพุทธรูปนี้และการรับพระพุทธรูปแบบลังกาวงศ์ พระบรมธาตุ ต้นศรีมหาโพธิ์เข้ามาประดิษฐานในเมืองกำแพงเพชรพระพิมพ์สกุลทุ่งเศรษฐีนี้สร้างขึ้นโดยพิธีกรรมของกษัตริย์บ่งบอกถึงศิลปะอันรุ่งเรืองของสมัยสุโขทัยที่สมเด็จพระมหากษัตริย์ราชชาติไทสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 1900 รัชกาลของพระเจ้าลิไททรงครองราชย์ในปี พ.ศ. 1890 – 1909

คำอ่านหลักศิลาจารึกนครชุม หลักที่ 3

ศักราชที่ 1279 ปีกะเถื่อนแปด ออกห้าค่ำ วันศุกร์ หนไทยกัถเราบูรพผลคุณนักษัตรเมื่อยามวันสถาปนา นั้น เป็นหกค่ำแล้ว พระยาภไทยราชผู้เป็นลูกพระยาเลอไทย เป็นหลานแก่พระยารามราชเมื่อได้เสวยราชย์ในเมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัย ได้ราชาภิเษก อันฝูงท้าวพระยาทั้งหลายอันเป็นมิตรสหายอันมีในสี่ทิศนี้ แต่งกระยาตงวายของฝากหมากปลาไหว้ อันยัตยัญญอภิเษกเป็นท้าวพระยา จึงขึ้นชื่อศรีสุริยพงษ์มหาธรรมราชาธิราชหากเอาพระศรีรัตนมหาธาตุอันนี้มาสถาปนาในเมืองนครชุมนี้ปีนั้นพระมหาธาตุนี้ไชธาตอันสามานย์คือพระธาตุแท้จริงแล้วเอาลูกแต่ลังกาทวีปพุ่มมาตายเอาทั้งพืชพระมหาโพธิ์อันพระพุทธรูปเจ้าเราเสด็จอยู่ใต้ต้น และ ผจญพลขุนมาราธิราชได้ปราบแก่สัพพัญญุตญาณเป็นพระพุทธรูปเจ้า มาปลุกเบื่องหลังพระมหาธาตุนี้ ผิผู้ใดได้ไหว้วันพระทำบูชาพระศรีรัตนมหาธาตุและพระศรีมหาโพธิ์นี้ว่าไชรมีผลอันสงฆ์พร่ำเสมอตั้งได้นพตนพระเจ้าบ่างฯลฯ ดำนานบนแผ่นดินเงินได้บอกวิธีสำหรับอาราธนาพระกำแพงทุ่งเศรษฐี ดังนี้

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ถ้าผู้ใดได้ให้ไว้ถวายพระพร แล้วจึงเอาไว้ใช้ตามอนุภาพ ให้ระลึกถึงคุณพระฤๅษีที่ทำไว้ นั่นเกิดฤๅษีได้อุป
เทห์ไว้ดังนี้

- แม้อันตรายสักเท่าใดก็ดี ให้นิมนต์พระใส่ศีร์ษะ อันตรายทั้งปวงหายสิ้นแล
- ถ้าจะเข้าการรณรงค์สงคราม ให้เอาพระใส่น้ำมันหอม เข้าด้วยนพคุณ แล้วเอาใส่ผม ศักดิ์สิทธิ์ตามปรารถ

นา

- ถ้าผู้ใดจะประสิทธิ์แก่หอจดหมายเหตุราชธานีทั้งปวงเอาพระสร่งน้ำมันหอมแล้วเสกด้วย อิติปิโสภุมราติ เสก
3 ที 7 ทีแล้วใส่ขันสำริด พิษฐานตามความปรารถนาเกิด

- ถ้าผู้ใดจะใคร่มาตุคามเอาพระสร่งน้ำมันหอม ใส่ใบพลูทาประสิทธิ์แก่คนทั้งหลาย
- ถ้าจะสง่าเจรงจำให้คนเกรงกลัวเอาพระใส่น้ำมันหอม หุงขี้ผึ้ง เสกด้วย นพคุณ 7 ที
- ถ้าจะค้าขายก็ดีไปทางบกทางเรือก็ดี ให้นมัสการด้วยพาทุง แล้วเอาพระสร่งน้ำมันหอมเสกด้วยพระพุท

คุณอิติปิโส ภุมราติ เสก 7 ที ประสิทธิ์แก่คนทั้งหลายแล

- ถ้าจะให้สวัสดิสภาพทุกวันให้เอาดอกไม้ดอกบัวบูชาทุกวัน ถ้าจะปรารถนาอันใดก็ได้ทุกอันแล
- ถ้าผู้ใดพบพระเกสรก็ดีพระว่านก็ดี พระปรอทก็ดี (เข้าใจว่าเป็นพระเนื้อชินเข้าปรอท) เหมือนกันอย่าประ

มาท มีอนุภาพตั้งกำแพงล้อมกันภัยแก่ผู้นั้น

- ถ้าจะให้ความสุขให้เอาพระสร่งน้ำมันหอม เอาด้าย 11 เส้น (หมายถึงพระฤๅษี 11 ตน) ชุบน้ำมันหอม แล้ว
ทำใส่เทียนตามถวายพระ แล้วพิชฐานตามความปรารถนาเกิด

- ถ้าผู้ใดจะสรรหาวให้เขียนยันต์ใส่ใส่เทียนเกิด จะประเสริฐแล ฯลฯ

คำสำคัญ : พระเครื่อง กรุพระ

ที่มา :

<https://www.bloggang.com/mainblog.php?id=yutchaorai&month=28-08-2014&group=3&gblog=2>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2019-08-16

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1184&code_db=610005&code_type=01